

PRAFILAKTIKA INSPEKTORLARINING FIRIBGARLIK JINOYATLARI PRAFILAKTIKASINI TASHKIL ETISH TARTIBI

Jo'rayev Sanjarbek Jahongir o'g'li
IIV Akademiyasi 3-kurs kursanti

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Firibgarlik turlari va ularni aniqlash usullari haqida, Firibgarlikka uchragan shaxslarga psixologik yordam berish, ularni qo'llab-quvvatlash, Jamoatchilik bilan aloqa o'rnatish, ularni firibgarlik xavfi haqida xabardor qilishkabi masalalar haqida so`z yuritiladi.*

Kalit so`zlar: *jinoyat, firibgarlik, yordam berish, profilaktika, foydalanish, ogohlantirish, tahlil qilish.*

Firibgarlik jinoyatlari odatda murakkab va ko'pincha qurbonlarning ishonchidan foydalanishga asoslangan bo'lib, ularni oldini olish uchun samarali profilaktika choralarini ko'rish zarur. Profilaktika inspektorlari bu jarayonda muhim rol o'ynaydi.

1. Faoliyatni tashkil etish bosqichlari:

a) Holatni tahlil qilish:

- Hudud tahlili: Qaysi hududlarda firibgarlik jinoyatlari ko'proq sodir bo'ladi? Qaysi guruhlar xavf ostida?

- Jinoyat turlarining tahlili: Qaysi turdagi firibgarliklar tez-tez sodir bo'ladi? Qaysi usullar ishlatilmoqda?

- Firibgarlik qurbonlari haqida ma'lumot to'plash: Qaysi guruhlar firibgarlikka ko'proq moyil? Ular qanday xususiyatlarga ega?

b) Maqsadli auditoriya bilan ishlash:

- Xavf ostida bo'lgan guruhlar bilan aloqa: Keksa odamlar, nogironlar, yolg'iz yashovchi shaxslar va boshqa xavf ostida bo'lgan guruhlar bilan uchrashuvlar tashkil etish.

- Firibgarlik turlari va ularni aniqlash usullari haqida ma'lumot berish: Firibgarlarning odatiy usullari, ularning gaplariga ishonmaslik uchun choralar va firibgarlikka uchragan taqdirda qanday harakat qilish kerakligi to'g'risida tushuntirish berish.

- Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha maslahatlar berish: Shaxsiy ma'lumotlarni qanday himoya qilish, bank kartalari va boshqa hisoblarni qanday himoya qilish bo'yicha tavsiyalar berish.

c) Jamoatchilik bilan ishlash:

- Ommaviy axborot vositalaridan foydalanish: Firibgarlik jinoyatlari va ularga qarshi kurashish usullari to'g'risida maqolalar, videolar va radio eshittirishlarni tayyorlash.

- So'zlarni tarqatish: Jamoatchilikka firibgarlik turlari, ularni aniqlash usullari va himoya choralarini tushuntiruvchi broshyuralar va bukletlarni tarqatish.

- Ma'ruza va seminarlar o'tkazish: Firibgarlik jinoyatlari haqida ma'ruza va seminarlar o'tkazish, odamlarga bu jinoyatlarga qarshi kurashishda ishtirok etishga chorlash.

d) Firibgarlik qurbonlariga yordam berish:

- Qurbonlarga psixologik yordam: Firibgarlikka uchragan shaxslarga psixologik yordam berish, ularni qo'llab-quvvatlash va bu holatdan chiqishga yordam berish.
- Huquqiy yordam: Qurbonlarga huquqiy yordam berish, ularga sudga murojaat qilishda yordam berish.
- Firibgarlik to'g'risida huquqni muhofaza qilish organlariga xabar berish: Firibgarlik to'g'risida ma'lumot berish va jinoyatchilarni qonunga tortish uchun harakat qilish.

2. Profilaktika inspektorlarining roli:

- Ma'lumot to'plash: Firibgarlik jinoyatlari haqida ma'lumot to'plash va tahlil qilish.
- Jamoatchilik bilan aloqa o'rnatish: Jamoatchilik bilan aloqa o'rnatish, ularni firibgarlik xavfi haqida xabardor qilish va himoya choralari ko'rishga chorlash.
- Firibgarlik qurbonlariga yordam berish: Firibgarlik qurbonlariga psixologik va huquqiy yordam berish.
- Jinoyatchilik bilan kurashish: Firibgarlik bilan bog'liq jinoyatchiliklarni fosh etish va ularni qonunga tortish.

3. Faoliyatni baholash:

- Firibgarlik jinoyatlari sonining o'zgarishini kuzatish: Firibgarlik jinoyatlari sonining o'zgarishini kuzatish, profilaktika choralarining samaradorligini baholash.
- Jamoatchilikning firibgarlik jinoyatlari haqidagi xabardorligini o'lchash: Jamoatchilikning firibgarlik jinoyatlari haqidagi xabardorligini o'lchash, profilaktika choralarining samaradorligini baholash.
- Faoliyatni yaxshilash: Faoliyatni doimiy ravishda tahlil qilish va samaradorligini oshirish uchun yangi usullarni qo'llash.

Profilaktika inspektorlarining firibgarlik jinoyatlari profilaktikasini tashkil etishda faollik, xabardorlik va jamoatchilik bilan ishlash muhimdir. Bu samarali profilaktika choralari amalga oshirish va firibgarlik jinoyatlari sonini kamaytirishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Jinoyatlarni tergov qilish metodikasi. Toshkent-2017. O'zbekiston Respublikasi IIV akademiyasi. 184-b. Maruzalar kursi.
2. Kriminalistika darslik. Toshkent-2018. Mualliflar jamoasi
3. Uyushgan guruhlar tomonidan sodir etilgan jinoyatlarni kvalifikatsiya qilish. I.A.Sottiyev. O'zbekiston Respublikasi Ichki Ishlar Vazirligi Akademiyasi. Toshkent-2012.